

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis lesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XI. Vtrum iustificatio impij fieri possit de potentia absoluta absque præuia
retractatione, & dispositione peccatori?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

QVÆSTIO XI.

Vtrum iustificatio impij fieri possit de potentia absoluta absque prænua retractatione, & dispositione peccatoris?

MDETUR non posse fieri. 1. Quia ex peccato actuali præterito manet habitualiter ratio voluntariæ auersionis à Deo quousque retractetur ab ipso peccatore; & repugnat metaphysicè, vt auferatur per vllam alicuius alterius voluntatem, aut opera. Ergo etiam manet ratio peccati; nec fieri vilo pacto potest, vt ea auferatur per solam Dei voluntatem, aut opus. Patet consequentia, quia ratio peccati est indistincta à ratione voluntariæ auersionis à Deo, & ambæ sunt mutuo conuertibiles ex essentia sua. Probatur antecedent; quia voluntarium essentialiter est ab intrinseco. Ergo repugnat, vt quod est voluntarium, & potest permanere, vt tale respectu alicuius, desinat esse tale, & reddatur non voluntarium respectu eiusdem per solam voluntatem, & operationem alterius.

2. Repugnat, sicut superius dictum est, actualiter peccantem iustificari, & obtinere remissionem peccati, quin desinat ab actu peccandi, & suspendatur actio peccaminosa. Ergo similiter repugnat habitualiter peccatorem iustificari, quin desinat habitualiter peccare, quantum est de se. Patet consequentia, quia iustificatio est æquè impossibilis cum utroque peccato, sicut etiam dictum est sup. a; ac proinde æqualiter postulat recessum proportionalem ab utroque ex parte peccatoris. Repugnat autem, vt qui est habitualiter peccator, desinat peccare habitualiter, qu' n retractetur propria libertate priorem actum peccaminosum. Quia qui semel voluit aliquid actu, semper vult habitualiter idem; dum non succedit actualis retractatio, & voluntas contraria.

3. Iustificatio est transitus ex malo, peccatore, & inimico Dei, in bonum, iustum, & amicum Dei. Hoc autem fieri non potest absque actu transeuntis ab vno ex his extremis ad aliud. Quia status amici constituitur per mutuum amorem amicorum; & iustus est, qui amat iustitiam; & homo est bonus per perfectionem secundam, seu per operationem bonam, & non per solam perfectionem primam, seu potestatem operandi bene, vt notatum est ex Philosopho, & D. Thoma in q. 7. ar. 7. Confirmatur, quia contrarius transitus de bono in malum, &c. nec de potentia absoluta fieri potest absque actu transeuntis. Est autem æqualis distantia vtriusvis ex his extremis respectu alterius, & vtrumque est eiusdem rationis quoad moralitatem, atque adeo quoad dependentiam à libertate subiecti, quod ex altero eorum transmutatur ad alterum.

4. Gratia definitur à Philosopho 2. Rhet. cap. 7. *per quam dicitur roganti gratis aliquid facere.* Et rursus ibidem docet, *rogationes esse appetitiones, easque maxime, quæ sunt cum dolore aliter facti.* At respectu gratiæ sanctificantis, & iustificationis gratiosæ non datur in homine appetitus, seu rogatio, & exigentia innata. Necessè igitur est, vt præeat appetitio, & rogatio elicitæ per desiderium infusionis gratiæ, & liberationis à peccato; atque ad conceptum essentialem iustificationis pertinet, vt non conferatur homini, nisi in eum modum disposito; quandoquidem forma iustificans essentialiter est gratia, & rursus gratia ex essentia sua postulat eiusmodi prænam appetitionem, ac dispositionem ex parte susipientis; ad eum

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

utique modum, quo volitio essentialiter præsupponit cognitionem, & electio intentionem; & sic de aliis. Ergo repugnat metaphysicè hominem iustificari absque præuia dispositione voluntaria iustificati.

5. In sacris litteris dicitur, Deum desponsare sibi animam, atque ideo celebrari quendam matrimonij spiritualis contractum inter Deum, & hominem per iustificationem, & gratiam sanctificantem, iuxta illud Osæ 2. 19. *Sponsabo te mihi in sempiternum; & sponsabo te mihi in iustitia.* Repugnat autem matrimonium perfici, ac celebrari per solam voluntatem alterius ex his, qui matrimonio iunguntur, & absque consensu actuali libero vtriusque partis; idque maiori ratione in matrimonio spirituali, per quod nimirum fit maior, perfectior, vniuersalior, & æternum duratura coniunctio. Ergo si quidem matrimonium purè humanum nec de potentia absoluta fieri potest per solam voluntatem, & infusionem diuinam; multo minus sic fieri potest matrimonium inter Deum, & animam.

6. Iustificatio liberans hominem ab onere, & difficultate sese ad illam disponendi, nullamque dispositionem præsupponens ex parte iustificati, esset maius Dei beneficium, & maius, ac illustrius opus eiusdem, quàm quæ à præuia dispositione dependet, repugnat autem iustificatio magis benefica ex parte Dei, & quæ sit illustrior, ac nobilior, quàm quæ datur de facto; tum quia iustificatio existens de facto est summum præmium meritorum Christi; atque summum præmium summi, ac infiniti meriti oportet esse opus summæ beneficentiæ, perfectionis, ac præstantiæ; tum quia eadem iustificatio dicitur ab Augustino, vt apparet ex 4. argumento quæstionis præcedentis, maximum opus Dei, atque hoc idem insinuat illa diuinæ omnipotentiae commendatio: *Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ*; Matthæ 3. 7. & Lucæ 3. 8. Videtur enim id dici tantum vtimum potentiae. Dicitur verò procul dubio ratione iustificationis, qualis fit de facto; quæ videlicet sola in mentem venire poterat audientibus. Repugnat igitur iustificatio præoccupans omnem dispositionem iustificati.

7. Iustificatio definitur à Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. *Peccatorum remissio, & sanctificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum.* Pertinet igitur ad conceptum quidditatum, ac essentialem voluntarietas susceptionis gratiæ, & donorum; quæ tamen voluntarietas solum potest illi conuenire ratione dispositionis, qua peccator disponitur liberè ad susceptionem gratiæ. Ergo tam dari non potest iustificatio absque eiusmodi dispositione, quàm dari non potest absque essentia, & definitione sua obiectiua.

8. Sunt aliqua peccata, quæ Deus condonare, & à quibus liberari peccator, nec de potentia absoluta potest, nisi præeunte dispositione libera peccatoris. Quia nonnulla peccata essentialiter præsupponunt fidem supernaturalem reuelationis Dei, vt nolentis condonare peccata, nisi peccator egerit prius poenitentiam. Sæpè enim peccatur retrahente à peccato, ipsumque dissuadente fide non obtinende veniæ, nisi peracta prius poenitentia. Vnde peccatum quod nihilominus sublequitur est intrinsecè contemptum eius fidei, ac reuelationis; ac proinde est intrinsecè connexum cum vtraque. Ergo idem peccatum est intrinsecè, ac essentialiter incondonabile absque præuia peccatoris poenitentia; cum qua videlicet essentialiter connectuntur, posita conditione ipsius peccati, eadem fides, & reuelatio. Non igitur omnis peccator est iustificabilis diuinitus absque præuia eiusdem peccatoris retractatione, ac dispositione. Et rursus videtur eandem, ac vniiformem, debere esse rationem

T t dq

de omni peccato, & de omni iustificatione peccatoris. Quia est eadem, & vniformis ratio malitiæ, & voluntariæ auersionis à Deo in omni peccato.

Art. 1. Resp. Theologi longè plures cum Suarez, Vasquez, Valentia, de Lugo, & aliis docent aduersus Sotum, Lorcam, Beccanum, & nonnullos alios, possibilem esse de potentia absoluta iustificationem peccatoris adulti, & habentis peccatum lethale personale absque vlla retractatione, ac dispositione præuia ipsius. Idque esse absolute probabilius suadetur primo à posteriori, seu paritate. Quia de facto iustificatur paruuli, & liberantur à peccato originali per Baptismum; atque idè, ex peccatoribus, inimicis Dei, & filiis iræ, ac diaboli, fiunt iusti, & amici, atque filij Dei, dilectionisque diuinæ absque vlla dispositione præuia ex parte ipsorum. Ergo id ipsum fieri diuinitus potest circa peccatorem adultum, & reum peccati lethalis personalis. Antecedens est indubitatum inter Catholicos, inter quos agitur præsens questio. Probatur consequentia; quia habens vsum rationis, & liberum arbitrium, perinde subest potestati absolute diuinæ, atque qui illo caret quoad ea, quæ absolute fieri possunt in homine sine homine liberè operante.

Art. 2. Præterea in re nostra difficultatem primæ apprehensionis ingenerat voluntarietas essentialis peccato, & connaturalis tam amicitiae, quam inimicitiae, necnon filiationi adoptiuæ. Ea autem voluntarietas peccati est communis, licet diuersimodè peccato originali, & personali, & quoad recessum ab ipso suppleri potest operatione diuina non minus respectu potentis proximè operari liberè, quam respectu non habentis potentiam proximam operandi liberè. Quoad cætera est vniformis omnino ratio. Et sanè nihil differre videtur in ordine ad potentiam absolutam, quod quis sola alterius voluntate transeat à non amico, & non filio, in amicum, & filium; & quod in hunc eundem statum transeat sola eadem alterius voluntate ab inimico, & alterius filio per filiationem, & inimicitiam præhabitam propria voluntate. Ergo altero horum concessio, quod negari minimè potest, alterum minimè negari debet.

Art. 3. Suadetur rursus, quia subiectum, quod præeunte idonea dispositione recipit connaturaliter aliquam formam, eiusque effectum formalem, necesse est, vt secundum se præcisè consideratum habeat incompletionem respectu eiusdem formæ, & capacitatem, vt eidem ab eadem communicetur effectus formalis proprius ipsius. Peccator autem etiam adultus, & compos rationis, præeunte idonea dispositione supernaturali, connaturaliter deinde recipit gratiam habitalem, eiusque effectum formalem, infundente eam formam causa adæquatè extrinseca, tanquam proprio per se eius principio. Ergo idem præcisè secundum suam substantiam consideratus habet incompletionem, & capacitatem respectu eius formæ, & effectus formalis. At virtus omnipotens Dei potest explere omnem incompletionem, & capacitatem creaturarum operando supra modum rebus connaturalem, & ultra exigentiam dispositionis præexistentis in subiecto, circa quod operatur, vt apparet præcipuè in suscitatione mortui, cui æquiparatur peccator. Potest igitur Deus per potentiam absolutam infundere gratiam peccatori etiam adulto, & compoti rationis nulla præeunte dispositione accidentali connaturaliter requisita; atque gratia sic infusa communicabit illi suum effectum formalem, iuxta capacitatem eidem secundum se conuenientem.

Art. 4. Iam verò gratia habitualis est essentialiter impossibilis cum auersione actuali, & habituali à Deo, vt constat ex dictis q. 9. Habitui autem essentialiter impossibili cum auersione ab aliquo obiecto

essentiale est, vt suum subiectum reddat habitualiter non auersum ab eodem obiecto. Ergo peccator adultus, cui infunderetur gratia absque præuia dispositione, & conuersione actuali ad Deum, eo ipso delincret esse habitualiter peccator, & inimicus Dei; quandoquidem essentia peccati, & ratio formalis peccatoris consistit in auersione à Deo, & in ratione formali auersi à Deo. Transiret igitur eo ipso ab statu peccatoris, & inimici Dei in statum iusti, & amici Dei, atque separatio habitualis, ac permansus à Deo transmutaretur in coniunctionem habitalem, ac permanentem cum Deo, in quo consistit conceptus iustificationis.

Art. 5. Confirmatur. Quia in iustificatione, quæ fit per sacramentum, peccator tantum attritus, atque adeo imperfectè conuersus ad Deum, & imperfectè recedens à priori formali auersione respectu Dei, accedente gratia sanctificante ex vi sacramenti, redditur perfecte iustus, & amicus Dei, & recedens perfecte à priori auersione, & conuersus perfecte ad Deum, atque ex attrito fit contritus. Ergo gratia habitualis continet in se, & communicat ei, qui prius erat peccator, perfectam cessationem prioris auersionis à Deo, & perfectam conuersionem contrariam ad Deum.

Art. 6. Suadetur denique. Quia substantia qualibet rationalis independenter ab omni sua appetitione elicta, & libera electione est intrinsecè secundum suam naturam ordinata, ac inclinata ad vltimum suum finem. Ergo præcisè secundum suam naturam, & substantiam, atque independenter ab omni libera sua dispositione est absolute informabilis, ac perfectibilis per formam ordinatam, & inclinationem multò perfectius, ac præstantius in vltimum finem. Estque proinde capax suscipiendi effectum formalem proprium talis formæ, dummodo non habeat in se actualiter inclinationem, ac deordinationem contrariam. Patet consequentia. Quia vnumquodque secundum suam substantiam est capax formæ, & effectus formalis promouentis, ac perficientis ordinem, & inclinationem sibi intrinsecam, si non sit impeditum per formam contrariam actualiter sibi inexistentem. Talis autem forma est gratia habitualis, vt patet; & ex peccato habituali nihil remanet actu inclinans in contrarium, ac deordinans. Ergo qui est habitualiter peccator, independenter ab omni libera præuia dispositione, est absolute ordinabilis, & inclinabilis in vltimum suum finem per gratiam habitalem, atque adeo est absolute iustificabilis nulla etiam præeunte dispositione morali ex parte ipsius.

Art. 7. Nempe iustificatio, remissio peccati, & renouatio interior in hoc essentialiter, & quoad totam suam substantiam consistit, quod homo iterum permanenter, ac habitualiter ordinetur, & inclinetur ad vltimum suum finem de facto eidem propositum. Hoc autem habetur per gratiam habitalem, & non per aliquem actum iustificati, vt cumque perfectum, etiam cum adest talis actus. Alias dispositio moralis peccatoris non esset solum dispositio, sed etiam forma partialiter iustificans. Quod non congruit Concilio Tridentino, & sacræ paginæ testimoniis, vt apparebit ex questione sequenti. Ergo iustificatio peragi diuinitus potest per solam gratiam habitalem, quin præcedat vlla moralis dispositio peccatoris.

Ad 1. Fieri quidem naturaliter non potest, vt quod fuit aliquando liberè volitum, non sit habitualiter deinde voluntarium quouisque retractetur per actum contrarium. Quia omnis in alteram partem inclinatio, ac determinatio, seu inclinatio determinatio, ac alligatio voluntatis, quatenus indifferentis ex se ad vtramque partem contradictionis, aut contrarietatis, habetur formaliter, & causaliter per solum actum

actum ipsius ex natura rei. At fieri supernaturaliter potest, ut cesset, atque reuocetur habitualiter prior ratio voluntarij, Deo infundente habitum impossibilem cum repetitione, ac rati habitatione præteriti, & perfectè dispositiui animi ad actum contrarium, quoties occurrerit occasio deliberationis, & electionis similis. Quia Deus dominatur voluntati creatæ, quatenus agenti liberè, & electiue, non minùs, quàm causis necessariis, & quàm eidem voluntati, quatenus naturaliter, ac necessariò operanti, ideoque diuinitus fieri potest, ut nulla præeunte dispositione, aut retractatione ex parte peccatoris, infundatur ipsi habitus impossibile cum actu simili illi, qui præcessit, & communicans, contrariam animi dispositionem, & inclinationem, perinde ferè, atque si elicitus fuisset actus contrarius prior; ac proinde fieri potest, ut non perseueret absolute prior voluntas habitualis. Ad cuius videlicet conceptum adequatum pertinet non solum actus præteritus, ut præteritus; sed etiam, ut nihil detur de præsentis actualiter, vel habitualiter illi contrarium, & impossibile ratione suæ perfectionis, ac bonitatis cum repetitione, & approbatione actus mali qui præexistit.

Ad 2. Sicut fieri non potest, ut remittatur peccatum actuale, quin cesset peccare actualiter, qui peccauit; ita fieri non potest, ut remittatur peccatum habituale, quia cesset habitualiter peccare, qui peccauit actu; atque in hoc est paritas. Sed est discrimen, quod peccatum actuale cessare non potest, quin peccator, seu liberè, seu necessariò suspendat suam actionem, in qua tale peccatum essentialiter, & adequatè consistit. Peccatum verò habituale cessare potest per solam actionem alterius. Quia conceptus eius adequatus non consistit, ut dictum est supra quæst. 8. in solo actu præterito, & in carentia deinde actus contrarij; sed in defectu contrariæ animi dispositionis habitualis, ac permanentis, quæ per solam operationem diuinam induci potest, eademque diuina operatione virtualiter, & eminenter retractatur prior actualis voluntas peccatoris, ideoque non perseuerat amplius habitualiter, ut apparet ex superiori ratione à priori.

Art. 1. Ad 3. Amicitia actualis consistit in mutuo amore actuali. Sed amicitia habitualis, quæ sola absolute, & simpliciter dicitur amicitia, consistit in habitu amoris eiusdem mutui. Qui habitus constituit, ac denominat amicum eum, cui inest, etiam pro eo tempore, pro quo actualiter non amat. Eadem est ratio de iustitia, & iusto. Huiusmodi habitus non possunt naturaliter haberi, nisi prius habeantur actus circa eadem obiecta, per quos illi generantur. At supernaturaliter possunt haberi nullis etiam actibus præeinentibus. Quia Deus potest infundere homini sola sua actiuitate dispositionem permanentem ad bene operandum, etià meliorè quàm quæ ab homine acquiri possit per suos actus. Ergo fieri potest per potentiam Dei, ut homo fiat iustus, & amicus Dei; tametsi prius exercuerit actum, vel amoris summi boni, vel odij malorum.

Art. 2. Similiter fieri potest virtute diuina, tametsi naturaliter fieri non possit, ut homo sit bonus simpliciter, etiam si nullum adhuc elicerit actum bonum. Quia potentia Dei potest infundere habitum perinde impossibilem cum actu vitij, atque est impossibile cum eodem actus virtutis; per quem proinde habitum homo sit determinatus ad honestum, dum retinet eundem habitum, non minùs, quàm per actum intentionum honestatis. In hac autem hominis determinatione habituali, ac permanenti consistit, quod homo sit bonus simpliciter; ut apparebit clariùs ex quæstione sequenti. Potest igitur diuinitus fieri, etiam si naturaliter fieri non possit, absque omni actu peccatoris, mutatio, & transitus, qualis est de conceptu essentiali iustificationis.

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

Art. 3. Ad confirmationem. Deus est ex sua natura promotiui boni, ideoque potest sua operatione conuertere ad purum bonum, & ad optimum, id est ad seipsum, & in ordine ad hoc subiiciuntur ex sua natura substantiæ creatæ operationi diuinæ, tametsi nihil agant ex se; at ad malum, & peccatum non potest similiter determinare Deus. Quia est de ratione summi boni, ut non auertat à seipso sola sua operatione, neque in ordine ad hoc subiiciuntur res creatæ virtuti diuinæ, sed id contingere ipsis potest præcisè quatenus relictis in manu consilij sui. Vnde licet homo transire non possit de bono in malum hominem absque propria operatione, potest nihilominus transire diuinitus de malo in bonum hominem absque eadem.

Art. 1. Ad 4. Argumentum est simile argumento 5. quæstionis 4. Responsio proinde erit similis responsioni ibi data. Et quidem aliqua debet adhiberi ab omnibus Catholicis ad saluandum conceptum gratiæ in primo auxilio supernaturali gratiæ, ad quod nulla præcedit dispositio moralis, aut appetitus elicitus; appetitus verò innatus non magis datur respectu eius, quàm respectu gratiæ habitualis. Itaque appetitus innatus sumitur dupliciter. Primò cum Scoto pro capacitate boni, siue debiti, siue maioris, quàm quod est debitum. Atque hoc sensu non deest naturæ humanæ appetitus innatus gratiæ habitualis. Quia essentialiter est capax, ut perficiatur per ipsam. Per hoc enim intrinsecè differt substantia rationalis ab irrationali, ut dictum est supra ex Augustino cap. 5. de Prædest. Sanct.

Art. 2. Secundò appetitus innatus sumitur cum D. Thoma pro capacitate boni coniuncta cum proportionem eiusdem, idemque reddente sibi debitum. Atque hoc sensu non datur in homine appetitus innatus vilius doni supernaturalis. Datur tamen appetitus innatus donorum naturalium, cui dona supernaturalia, maximè verò gratia habitualis satisfaciunt superabundanter. Quia præstant multo melius quidquid præstare possunt dona naturalia. Patet verò sufficere ad conceptum gratiæ, imò augere rationem gratiæ, si tale sit, quod gratis datur, ut superabundanter satisfaciatur appetitioni præcedenti; idque eò magis cæteris paribus, quò maior est defectus dispositionis obsequiosa ex parte fulcipientis; ita ut loco eius dispositionis solum præcedat necessitas accipiendi coniuncta cum indigentia, & indignitate, atque adeò cum necessitate rati habendi, & gratias agendi, si acceperit, & secundum rectam rationem se gerere velit, quæ est regula beneficentiæ, & veræ gratiæ.

Art. 1. Ad 5. Sponsalitiui animæ cum Deo coniungit animam cum summo suo bono, quod est ipse Deus, idque per societatem familiarem, & communicationem omnium bonorum inter vtrumque, quæ est propria matrimonij. Matrimonium verò humanum est diuersum à summo bono, & retardatiuum intimæ coniunctionis cum eodem, iuxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 7. *Qui sine uxore est, sollicitus est, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi.*

Art. 2. Dictum est autem, Deum ex sua natura esse promotiui boni, & ordinatiui ad summum bonum; atque hoc ipsum congruere, vel iuste, vel superabundanter capacitati, & appetitui innato hominis. Vnde eam promotionem, atque ordinationem potest accipere à Deo independentè à libera sua electione, ac dispositione morali. Quia sunt purè perfectiui capacitatis, & appetitus innati. At quod est retardatiuum intimæ coniunctionis cum Deo, non ita congruit inclinationi, & appetitui naturali. Quia est coniunctum per se cum imperfectione status, ideoque non potest superaddi supernaturaliter à Deo absque

T. 2 libera

libera hominis electione, & consensu; cum imperfectio impeditiva summæ perfectionis moralis consuletur à Deo, ac proinde opposita consilio, ac intentioni primariæ Dei, non possit esse à Deo.

Art. 3. Deinde per matrimonium humanum minuitur libertas connaturalis quæ ad electionem statum, & personam, & grauatur multis oneribus; atque agens liberum non est susceptuum ab extrinseco eorum, quibus ipsum directè minuitur, & grauatur. Coniunctio autem cum Deo, quæ fit per gratiam, solam minuit potestatem peccandi, quæ non est libertas, nec pars libertatis, ut dicit Augustinus, & auget veram libertatem propriam filiorum Dei; nec grauatur absolute, sed exoneratur; atque ad huiusmodi formam confert utque vim ex sua natura secundum se passum, quod est præditum libertate. Pater igitur respectu matrimonij spiritualis adesse æquiualeter consensum ex vi appetitus innati rationalis substantiæ, licet respectu matrimonij temporalis, & purè humani nullus adsit consensus, si adsit elicitus.

Art. 1. Ad 6. Iustificatio coniuncta cum dispositione peccatoris ad ipsam est maius bonum, maiusque absolute beneficium cæteris paribus, quàm iustificatio sola. Quia actus disponentes sunt per se boni, & perfectiui peccatoris, eumque constituunt laudabiliter, & gloriose victorem contrariarum difficultatum, & augent spem vberioris fructus consecuturi ex iustificatione, utpote continentes in se propositum actuale de eo fructu cumulatè percipiendo; ideoque sunt impen-sa absolute lucratiua. Deinde vtrumque est donum Dei, & potest tam facile, & toties, si non, & facilius, ac pluries conferre vtrumque simul, atque alterutrum seorsum. Denique magis absolute manifestatur potentia Dei faciendo hominem cooperatorem sui in opere iustificationis, quàm faciendo eandem per se solum. Quia causa adæquata alterius causæ, & effectus simul plus communicat de sua perfectione, quàm si causaret eundem effectum per se solum; atque potentia cuiusque causæ eo magis manifestatur, quò plus communicat aliis de sua perfectione.

Art. 2. Congruit igitur magis dignitati meritum Christi, ut illis rependatur iustificatio adulti coniuncta cum eiusdem dispositione præuia, quàm sine ipsa; & affectus Dei erga nos est magis beneficentis, ac liberalis, quatenus non vult alteram sine altera conferre; atque in eodem operandi modo sit summa absolute ostensio potentiae Dei, ut iustificatoris. Quare secundum quid tantum foret mirabilior, ac beneficentior iustificatio impij peracta, quin præcederet vlla dispositio ex parte ipsius. Quia inductio alicuius formæ in subiectum, & sublimatio personæ in gradum superiorem, eò cæteris paribus, magis superat spem, & consequenter excitat maiorem admirationem, & eò magis participat rationem gratiosi, quò minor est dispositio, & maior indignitas recipientis. Se habent igitur tanquam excedens, & excessum ij duo modi iustificandi, excedit tamen simpliciter, qui de facto datur.

Ad 7. Concilium definit iustificationem dogmaticè secundum totam eius perfectionem, tum essentialem, & primariam, tum secundariam, & integram, ac accidentalem, quæ de facto datur, & docetur in sacris litteris. Quia de causa vltra susceptionem gratiæ, addit susceptionem aliorum etiam donorum, quæ cerè ad conceptum quidditatum iustificationis secundum se nequaquam pertinent. Eadem de causa inter dispositiones iustificandi numerat eos omnes actus, qui recensiti sunt in questione præcedenti, quos tamen certum est non omnes essentialiter requiri explicitè, & formaliter. Eadem igitur ratione voluntarietatem apponit in expositione iustificationis, quia constat ex sacris litteris adultum de facto non iustificari, nisi volentem, & dispositum actibus suis, at-

que ut ita fiat iustificatio, pertinet ad eius maiorem perfectionem secundariam, & accidentalem, & vnum per dicebatur. Quod non obstat quominus dari possit iustificatio absque eadem præuia dispositione quoad suum conceptum metaphysicum. Præterea etiam seclusa actuali dispositione morali peccatoris daretur in iustificatione impij ratio voluntarij virtualiter, ut liquet ex responsione ad 4. & 5. & ex ratione à priori nostræ sententiæ; atque de huiusmodi etiam voluntarietate accipi potest quod dicitur à Concilio, licet eius contextus magis inclinet ad voluntarietatem formalem, & elicitam, ideoque sit melius adhærere priori responsioni.

Ad 8. Quod peccata, quæ committuntur præluente notitia reuelationis existentis de facto de illis non condonandis, nisi præeunte dispositione peccatoris, non possint remitti absque tali dispositione, non prouenit ex magnitudine malitiæ eorum, sed ex sola ipsorum connexionione intentionali cum ea diuina reuelatione, quæ falsificari nec de potentia absoluta potest. Quare inde non sequitur, quod Deus non poterit absolute facere reuelationem contrariam, vel saltem eam non facere, quam fecit de facto; atque remittere de potentia absoluta sine præuia dispositione peccatoris peccata non connexa intrinsecè cum reuelatione nolendi condonare absque præuia dispositione, vel quia non daretur talis reuelatio, vel quia non adesset peccanti actualis notitia, & aduertentia ipsius pro priori naturæ. Atque hoc tantum est, quod intenditur in conclusione posita. Denique omnia ferè superiora argumenta patiuntur manifestam instantiam, magna saltem ex parte, in iustificatione paruulorum, nec non in iustificatione adulti per sacramentum præexistente sola attritione.

QVÆSTIO XII.

Vtrum actus charitatis sit pura dispositio; an verò forma per se immediate iustificans?

IDEVR esse forma iustificans immediate per seipsam. 1. Quia actus charitatis est perfectior, quàm habitus charitatis. Ergo si quidem habitus charitatis est forma per seipsam immediate iustificans, atque impossibilis cum peccato lethali, à fortiori eius actus præstat idem immediate per seipsum. Probatur antecedens. Primo, quia finis habitus est actus, & non è conuerso. Non enim amici ideo amant se inuicem, ut possint amare; sed ideo possunt, ut ament; imò vniuersaliter quilibet virtus æstimatur, ac appetitur propter eius actum, utque eius actus habeatur; sicut æstimauntur, ac appetuntur instrumenta materialia, præsertim artificialia, propter opera eorum, & artificia, & non è conuerso. Finis autem, & propter quod vnumquodque, est maioris bonitatis, quàm reliquum. Deinde actus naturales sunt meliores habitibus, & potentius naturalibus. Quia ut habetur 9. Metaph. tex. 9. *Actus in bono, & malo præeminent potentia. Melius est enim bene agere, quàm posse bene agere, ut subiicit D. Thomas 1. 2. q. 71. ar. 3. Vbi rursus in fine concludit. Et sic potior est actus in bonitate, vel malitia, quàm habitus.* Dictum denique est quæst. 7. art. 7. perfectione secunda, id est operatione esse vnum quemque simpliciter bonum; perfectione verò prima, seu potentia, & habitu non nisi secundum quid. Melius est autem, quod facit simpliciter bonum.